

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2003 Rhif 1079 (Cy.148)

ANIFEILIAID, CYMRU

IECHYD ANIFEILIAID

Gorchymyn Clefydau Dofednod (Cymru) 2003

Wedi'i wneud - - *9 Ebrill 2003*
Yn dod i rym - - *12 Ebrill 2003*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru a'r Ysgrifennydd Gwladol dros yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, a hwythau'n gweithredu ar y cyd wrth arfer eu pwerau o dan adrannau 1, 7, 8(1), 15(5), 17(1), 23, 25, 28, 35(1), 83(2), 87(5)(a) ac 88(4) o Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981(1) yn gwneud y Gorchymyn canlynol:

Teitl, cychwyn, a chymhwysio

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Clefydau Dofednod (Cymru) 2003 ac mae'n dod i rym ar 12 Ebrill 2003.

(2) Mae'r Gorchymyn hwn yn gymwys i Gymru yn unig.

Estyn y diffiniad o “poultry” a “disease”

2.—(1) Mae'r diffiniad o “poultry” yn adran 87(4) o Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981 yn cael ei estyn i gynnwys pob aderyn.

(2) Mae'r diffiniad o “disease” yn adran 88(3) o'r Ddeddf yn cael ei estyn i gynnwys pob clefyd adar.

Dehongli

3.—(1) Yn y Gorchymyn hwn —

mae “aderyn” (“*bird*”) yn cynnwys dofednod, os na fydd y cyd-destun yn mynnu fel arall;

(1) 1981 p.22. Trosglwyddwyd y swyddogaethau a roddwyd o dan Ddeddf 1981 i “the Ministers” (fel y'u diffinnir yn adran 86 o'r Ddeddf honno) i'r graddau yr oeddent yn arferadwy gan Ysgrifennydd Gwladol Cymru mewn perthynas â Chymru, i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672). Trosglwyddwyd swyddogaethau ar y cyd “the Ministers” a oedd yn arferadwy gan Ysgrifennydd Gwladol yr Alban mewn perthynas â Chymru i'r Gweinidog Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd gan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau (Amaethyddiaeth a Bwyd) 1999 (O.S. 1999/3141). Trosglwyddwyd ymhellach holl swyddogaethau'r Gweinidog Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd wedyn i'r Ysgrifennydd Gwladol gan Orchymyn y Weinyddiaeth Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd (Diddymu) 2002 (O.S. 2002/794).

ystyr “carcas” (“*carcase*”) yw carcass dofednod neu unrhyw aderyn ac eithrio dofednod, yn ôl gofynion y cyd-destun, ac mae'n cynnwys rhan o garcas;

ystyr “clefyd dynodedig” (“*designated disease*”) yw paramycosofirws 1 mewn colomennod, fflw adar a chlefyd Newcastle;

ystyr “colomen rasio” (“*racine pigeon*”) yw unrhyw golomen sy'n cael ei chludo neu y bwriedir ei chludo o'i cholomendy (sef, unrhyw sefydliad sy'n cael ei ddefnyddio ar gyfer cadw neu fridio colomennod rasio) i'w rhyddhau er mwyn iddi allu hedfan yn ddirwystr yn ôl i'w cholomendy neu i unrhyw gyrchnod arall;

ystyr “daliad” (“*holding*”) yw safle sy'n cael ei ddefnyddio ar gyfer magu neu gadw dofednod bridio neu ddofednod cynhyrchiol ac sydd ag un Rhif daliad plwyf sirol yn cael ei gydnabod gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a'r Ysgrifennydd Gwladol fel yr un sy'n dynodi'r daliad hwnnw;

ystyr “diheintio” (“*disinfect*”) yw diheintio â diheintydd a gymeradwywyd o dan Orchymyn Clefydau Anifeiliaid (Diheintyddion a Gymeradwywyd) 1978(2) at ddibenion y Gorchymyn hwn;

ystyr “dofednod” (“*poultry*”) yw ffowls domestig, tyrcwn, gwyddau, hwyaid, ieir gini, soffleir, colomennod, adar di-gêl, ffesantod a phetris;

ystyr “Prif Swyddog Milfeddygol” (“*Chief Veterinary Officer*”) yw Prif Swyddog Milfeddygol Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig;

ystyr “Rheolwr Milfeddygol Rhanbarthol” (“*Divisional Veterinary Manager*”) yw'r arolygydd milfeddygol a benodwyd am y tro gan yr Ysgrifennydd Gwladol i gael gwybodaeth am adar â chlefyd neu adar dan amheuaeth, neu garcasau yn yr ardal y mae'r adar neu'r carcassau hynny wedi'u lleoli ynddi; ac

mae “safle” (“*premises*”) yn cynnwys unrhyw dir, adeiladau ac unrhyw le arall.

(2) Rhaid i unrhyw hysbysiad neu drwydded a gyflwynir neu a ddyroddir o dan y Gorchymyn hwn neu o dan Orchymyn datganiadol a wnaed o dan erthygl 9 isod fod yn ysgrifenedig a gallant fod yn gyffredinol neu'n benodol yn ddarostyngedig i amodau neu gellir eu diwygio, eu gohirio neu eu dirymu drwy hysbysiad ysgrifenedig ar unrhyw bryd.

Y gweithdrefnau hysbysu a'r rhagofalon sydd i'w cymryd os amheuir bod clefyd dynodedig yn bresennol

4.—(1) Rhaid i berson a chanddo yn ei feddiant neu o dan ei ofal unrhyw aderyn neu garcas â chlefyd dynodedig, neu yr amheuir bod arno glefyd o'r fath —

- (a) hysbysu'r Rheolwr Milfeddygol Rhanbarthol ar unwaith, a
- (b) cymryd bob cam rhesymol i sicrhau cydymffurfedd â'r cyfyngiadau a'r gofynion sydd wedi'u nodi yn Rhan I o Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn.

(2) Rhaid i berson sy'n archwilio unrhyw aderyn neu garcas neu'n edrych yn fanwl arno neu sy'n dadansoddi unrhyw sampl a gymerwyd o unrhyw aderyn neu garcas, ac sy'n amau bod clefyd dynodedig yn bresennol yn yr aderyn, y carcass neu'r sampl hysbysu'r Rheolwr Milfeddygol Rhanbarthol ar unwaith.

Y cyfyngiadau os amheuir bod clefyd

5.—(1) Os oes gan arolygydd milfeddygol seiliau rhesymol dros amau naill ai —

- (a) bod clefyd dynodedig yn bodoli neu wedi bodoli ar unrhyw safle (p'un a yw hysbysiad wedi'i roi o dan erthygl 4 neu beidio), neu

- (b) bod dofednod ar unrhyw safle wedi bod yn agored i risg clefyd dynodedig,
- (c) rhaid iddo, yn ddarostyngedig i baragraff (3), gyflwyno hysbysiad i feddiannydd y safle neu i geidwad unrhyw adar ar y safle yn ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r gofynion sydd wedi'u cynnwys yn Rhan I o Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn.

(2) Os oes gan arolygydd milfeddygol seiliau rhesymol dros amau bod adar ar unrhyw safle wedi bod yn agored i risg unrhyw glefyd, caiff gyflwyno hysbysiad i feddiannydd y safle neu i geidwad unrhyw adar ar y safle yn ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r gofynion sydd wedi'u cynnwys yn Rhan I o Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn.

(3) Yn achos unrhyw hysbysiad a gyflwynir o dan baragraffau (1)(b) neu (2) caiff arolygydd milfeddygol—

- (a) datgymhwyso un neu fwy o'r gofynion sydd wedi'u cynnwys yn Rhan I o Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn,
- (b) cyfyngu ar y gofynion sy'n gymwys i ran o'r safle ac i'r adar sydd wedi'u cynnwys yno, ar yr amod bod yr adar wedi'u lletya, eu cadw a'u bwydo yno ar wahân i adar sydd wedi'u cadw mewn rhannau eraill o'r safle ac wedi'u cadw a'u bwydo gan staff gwahanol.

(4) At ddibenion paragraff (1)(a) mae “arolygydd milfeddygol” yn cynnwys arolygydd.

(5) Yn yr erthygl hon, mae bod yn agored i risg clefyd yn cynnwys bod yn agored, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, o ganlyniad i symudiad personau, anifeiliaid neu gerbydau, neu mewn unrhyw ffordd arall.

Ymchwiliad milfeddygol ynglŷn â bodolaeth clefyd

6.—(1) Os yw hysbysiad wedi'i gyflwyno yn unol ag is-baragraff (1)(a) o erthygl 5, rhaid i arolygydd milfeddygol fynd ar y safle sy'n destun yr hysbysiad a gwneud yr ymholiadau, yr archwiliadau a'r profion a chymryd y samplau (gan gynnwys adar byw a charcasau), sy'n angenrheidiol er mwyn canfod a oes clefyd yn bodoli yno neu wedi bodoli yno, ac, yn benodol, i gadarnhau

- (i) pa mor hir y mae'r clefyd wedi bodoli ar y safle,
- (ii) tarddiad posibl y clefyd ar y safle,
- (iii) pa safle allai fod wedi bod yn agored i halogiad â'r clefyd o'r safle sy'n destun yr ymchwiliad, a
- (iv) i ba raddau y mae clefyd wedi'i gario i'r safle sy'n destun yr ymchwiliad neu ohono.

(2) Os yw hysbysiad wedi'i gyflwyno yn unol ag is-baragraff (1)(b) o erthygl 5 neu baragraff (2) o erthygl 5, rhaid i arolygydd milfeddygol

- (a) gwneud unrhyw ymholiadau y mae eu hangen er mwyn darganfod unrhyw seiliau rhesymol dros amau clefyd, ac wrth wneud hynny, caiff gynnal archwiliadau a phroffion a chymryd samplau fel y gwêl yn dda;
- (b) cyfrif y dofednod; a
- (c) monitro eu symudiadau.

(3) Caiff arolygydd milfeddygol farcio, neu beri marcio, at ddibenion adnabod unrhyw aderyn, unrhyw garcas neu unrhyw beth arall y mae unrhyw un o'r pwerau o dan baragraffau (1) a (2) wedi'i arfer mewn perthynas ag ef, neu beri iddynt gael eu marcio felly.

(4) Rhaid i samplau gael eu casglu a phroffion labordy gael eu cynnal o dan yr erthygl hon (mewn perthynas â ffliw adar) yn unol ag Atodiad III o Gyfarwyddeb y Cyngor 92/40/EEC ac, (mewn perthynas â chlefyd Newcastle a pharamycosofirws mewn colomennod), yn unol ag Atodiad III o Gyfarwyddeb y Cyngor 92/66/EEC.

(5) Rhaid i feddiannydd y safle neu geidwad unrhyw adar ar y safle neu unrhyw berson sy'n cael ei gyflogi ganddo roi unrhyw gymorth rhesymol i arolygydd milfeddygol y bydd arno ei angen er mwyn arfer ei bwerau o dan baragraffau (1), (2) a (3) uchod.

Y mesurau i'w cymryd os cadarnheir bod clefyd dynodedig

7.—(1) Pan fydd presenoldeb clefyd dynodedig ar safle yn cael ei gadarnhau gan y Prif Swyddog Milfeddygol neu gan berson sydd wedi'i awdurdodi ganddo —

- (a) yn achos dofednod, rhaid i arolygydd milfeddygol, a
- (b) yn achos adar caeth eraill neu golomennod rasio, caiff arolygydd milfeddygol

drwy hysbysiad a gyflwynir i feddiannydd y safle neu geidwad unrhyw adar ar y safle, osod gofynion sydd wedi'u cynnwys yn Rhan II o Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn yn ychwanegol i'r amodau a osodir yn rhinwedd yr hysbysiaidau a gyflwynir o dan erthygl 5.

(2) Caiff arolygydd milfeddygol gyflwyno hysbysiad o'r fath hefyd i feddiannydd safle, neu geidwad adar ar safle, a hwnnw'n safle sydd, oherwydd ei leoliad, ei ddyluniad neu ei gysylltiad â safle (yng Nghymru neu mewn man arall), lle mae presenoldeb clefyd dynodedig wedi'i gadarnhau yno gan y Prif Swyddog Milfeddygol neu gan berson sydd wedi'i awdurdodi ganddo, yn cynnwys dofednod, adar caeth eraill neu golomennod rasio a allai, ym marn yr arolygydd milfeddygol, fod wedi bod yn agored i risg clefyd dynodedig.

Dyletswyddau meddianwyr safleoedd a phersonau y mae safleoedd o dan eu gofal y cyflwynwyd hysbysiaidau iddynt

8.—(1) Rhaid i berson y cyflwynwyd hysbysiad iddo o dan y Gorchymyn hwn —

- (a) cymryd pob cam rhesymol i sicrhau cydymffurfedd â'r hysbysiad oni bai ei fod wedi'i awdurdodi i wneud fel arall o dan drwydded a ddyroddwyd gan arolygydd milfeddygol; a
- (b) rhoi unrhyw gymorth rhesymol y bydd ar yr arolygydd milfeddygol ei angen er mwyn arfer ei bwerau o dan erthygl 5, 7 ac 8.

(2) Os bydd unrhyw berson yn methu â chydymffurfio ag unrhyw gyfyngiad neu ofyniad sy'n cael ei osod drwy hysbysiad a gyflwynwyd o dan y Gorchymyn hwn, caiff arolygydd neu swyddog arall i'r Ysgrifennydd Gwladol neu Gynulliad Cenedlaethol Cymru neu arolygydd i awdurdod lleol

- (a) atafaelu neu beri atafaelu unrhyw beth sydd wedi'i symud yn groes i'r hysbysiad a'i gadw mewn unrhyw fan y mae'n barnu ei bod yn briodol nes bod yr hysbysiad yn cael ei dynnu'n ôl; neu
- (b) cymryd unrhyw gamau eraill sy'n angenrheidiol er mwyn sicrhau y cydymffurfir ag unrhyw gyfyngiad neu ofyniad sy'n cael ei osod drwy'r hysbysiad neu sicrhau y gweithredir y cyfyngiad neu'r gofyniad hwnnw.

(3) Rhaid i unrhyw gamau sy'n cael eu cymryd o dan baragraff (2) fod heb ragfarn i unrhyw achos am dramgwydd sy'n codi yn sgil mynd yn groes i hysbysiad a gyflwynwyd o dan y Gorchymyn hwn.

(4) Bydd person sy'n methu â chydymffurfio â hysbysiad sy'n cael ei gyflwyno o dan y Gorchymyn hwn yn atebol am unrhyw gostau a dynnir o dan baragraff (2) uchod.

Datgan ardal heintiedig

9.—(1) Pan fydd presenoldeb clefyd dynodedig mewn dofednod mewn unrhyw ardal yng Nghymru neu mewn man arall yn cael ei gadarnhau gan y Prif Swyddog Milfeddygol neu gan berson sydd wedi'i awdurdodi ganddo, rhaid i Gynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol, drwy Orchymyn datganiadol, ddatgan bod y rhan o'r ardal honno sydd yng Nghymru yn ardal heintiedig.

(2) Pan fydd presenoldeb clefyd dynodedig mewn adar caeth ac eithrio dofednod neu mewn colomennod rasio mewn unrhyw ardal yng Nghymru neu mewn man arall yn cael ei gadarnhau gan y Prif Swyddog Milfeddygol neu gan berson sydd wedi'i awdurdodi ganddo a phan gaiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol ei fodloni bod presenoldeb y clefyd hwnnw mewn adar o'r fath yn golygu risg difrifol i ddofednod, caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol, drwy Orchymyn datganiadol, ddatgan bod y rhan o'r ardal honno sydd yng Nghymru yn ardal heintiedig.

(3) Rhaid i ardal aros yn ardal heintiedig tan unrhyw ddyddiad sydd wedi'i nodi yn y Gorchymyn datganiadol, neu, os nad oes un, nes bod y Gorchymyn datganiadol yn cael ei dynnu'n ôl.

(4) Bernir bod unrhyw safle sy'n rhannol y tu mewn ac yn rhannol y tu allan i ardal heintiedig yn gyfan gwbl y tu mewn i'r ardal honno.

(5) Gall Gorchymyn datganiadol fod yn gymwys i bob aderyn neu i rywogaethau dynodedig.

(6) Rhaid i Orchymyn datganiadol ddarparu ar gyfer rhannu'r ardal heintiedig yn barthau diogelu a pharthau goruchwylio, a'r parth diogelu wedi'i seilio ar radiws o dri kilometr o leiaf, a'r parth diogelu hwnnw ei hun wedi'i gynnwys mewn parth goruchwylio wedi'i seilio ar radiws o ddeg cilometr o leiaf, a hynny wedi'i seilio ar ganol y safle lle mae clefyd wedi'i gadarnhau, neu ar unrhyw radiwsau llai y bydd Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol yn eu datgan.

(7) Bydd darpariaethau Atodlen II yn gymwys mewn ardal sydd wedi'i datgan yn ardal heintiedig ac eithrio i'r graddau y maent yn cael eu hamrywio neu eu heithrio drwy'r Gorchymyn datganiadol neu i'r graddau y byddai unrhyw beth a fyddai fel arall yn torri'r Gorchymyn hwn yn cael ei awdurdodi drwy drwydded a ddyroddwyd gan arolygydd milfeddygol.

Ardaloedd brechu

10. Pan fydd Gorchymyn yn cael ei wneud o dan erthygl 9(1) uchod, caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol, drwy hysbysiad sy'n cael ei gyhoeddi yn y modd y mae'r naill neu'r llall ohonynt yn credu ei fod yn briodol, ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw rywogaethau dofednod yn cael eu brechu yn erbyn clefyd dynodedig yn yr ardal diriogaethol honno ac am y cyfnod y mae'r naill neu'r llall ohonynt yn credu ei fod yn briodol a bydd yn ddyletswydd ar bob perchennog dofednod a phob person y mae dofednod o dan ei ofal yn yr ardal honno gydymffurfio â'r hysbysiad hwnnw.

Colomennod rasio

11.—(1) Rhaid i drefnydd sioe neu ras sy'n cael ei chynnal yn gyfan gwbl neu'n rhannol yng Nghymru sicrhau bod pob colomen rasio sydd wedi'i chofnodi ar gyfer ras neu'r sioe wedi'i brechu yn erbyn paramycsofirws 1 mewn colomennod.

(2) Rhaid i bob person sy'n berchennog ar golomennod rasio neu'n eu cadw gadw cofnod o bob ras neu sioe y mae'n rhoi colomennod ynddynt.

Diheintio

12.—(1) Rhaid i'r person y mae safle o dan ei ofal a hwnnw'n safle lle mae dofednod neu golomennod rasio yn cael neu wedi cael eu datgelu i'w gwerthu neu eu harddangos lanhau a diheintio'n drylwyr y safle hwnnw, ei ffitiadau ac unrhyw gynhwysydd a ddefnyddiwyd ar gyfer datgelu neu arddangos yr adar hynny cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl iddynt gael eu defnyddio a beth bynnag cyn iddynt gael eu defnyddio eto.

(2) Caiff arolygydd, drwy hysbysiad ysgrifenedig a gyflwynir i'r person y mae unrhyw safle neu gerbyd o dan ei ofal y mae neu yr oedd unrhyw adar arno neu ynddo, fynnu bod y person hwnnw y cyflwynwyd yr hysbysiad iddo yn glanhau a diheintio'r safle neu'r cerbyd ac unrhyw ffitiadau neu

gynhwysydd yn y modd y mae'n ei fynnu a gwahardd symud adar i'r safle neu'r cerbyd nes bod y gwaith glanhau a diheintio wedi'i gwblhau er boddhad yr arolygydd.

(3) Heb ragfarn i achos sy'n cael ei ddwyn o dan Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981, os na chydymffurfir â hysbysiad o dan yr erthygl hon, caiff unrhyw berson a awdurdodwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, yr Ysgrifennydd Gwladol neu'r awdurdod lleol fynd ar y safle neu i mewn i'r cerbyd y mae'r hysbysiad yn ymwneud ag ef a gwneud y gwaith glanhau a diheintio sy'n ofynnol a gellir adfer costau'r gwaith hwnnw oddi wrth y person y cyflwynwyd yr hysbysiad iddo.

(4) At ddibenion y Gorchymyn hwn mae “glanhau” yn cynnwys gwaredu bob llaesodr, baw a sylwedd arall mewn modd nad yw'n peri risg o ledaenu clefyd.

Cofnodion

13.—(1) Rhaid i bob person sy'n meddu ar unrhyw haid dofednod, sy'n cynnwys o leiaf 250 o adar o unrhyw rywogaeth ar ddaliad unigol neu'n ei gadw, gadw cofnod ynglŷn â dofednod sy'n mynd i mewn i'w safle neu'n ymadael ag ef.

(2) Rhaid i bob person sy'n ymwneud â chludo neu farchnata unrhyw ddofednod neu wyau (gan gynnwys unrhyw gigyddwr neu arwerthwr) gadw cofnod mewn perthynas â phob dofednod ac wyau sy'n cael eu cludo neu eu marchnata ganddo.

(3) Rhaid i'r cofnod y cyfeirir ato ym mharagraffau (1) a (2) uchod gynnwys mewn perthynas â'r dosbarth perthnasol o ddofednod a'u hwyau —

- (a) dyddiad a man eu cael;
- (b) eu rhywogaeth a disgrifiad ohonynt;
- (c) enw a chyfeiriad y person y cafwyd hwy oddi wrtho;
- (ch) dyddiad a modd eu gwaredu;
- (d) man eu cigydda, os dyna oedd dull eu gwaredu; ac
- (dd) enw a chyfeiriad y person y trosglwyddwyd y dofednod neu'r wyau iddo (os yw'n hysbys), os dyna oedd modd eu gwaredu.

(4) Rhaid i berson y mae'n ofynnol iddo gadw cofnod o dan y Gorchymyn hwn ei gadw am o leiaf 12 mis o ddyddiad y cludo neu'r marchnata cofnodedig.

(5) Rhaid i berson sy'n cadw unrhyw gofnod y mae'n ofynnol ei gadw o dan yr erthygl hon ei ddangos ar bob adeg resymol i arolygydd os gofynnir iddo wneud hynny a rhaid iddo ddarparu copiâu iddo os gofynnir iddo wneud hynny.

Trwyddedau

14. Rhaid i berson sy'n symud unrhyw beth o dan awdurdod trwydded a ddyroddir o dan y Gorchymyn hwn —

- (a) cadw'r drwydded gydag ef ar bob adeg yn ystod y symudiad trwyddedig;
- (b) os gofynnir iddo wneud hynny gan arolygydd neu swyddog arall i Gynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol neu gan un o arolygwyr yr awdurdod lleol, dangos y drwydded a chaniatáu i gopi neu ddyfyniad ohoni gael ei gymryd, ac
- (c) os gofynnir iddo wneud hynny, rhoi ei enw a'i gyfeiriad.

Pwerau cyffredinol arolygwyr

15. Caiff arolygydd milfeddygol sy'n mynd ar unrhyw safle o dan y Gorchymyn hwn fynd ag unrhyw bersonau ac unrhyw bethau y mae'n barnu eu bod yn angenrheidiol gydag ef at unrhyw ddiben sy'n ymwneud â chyflawni a gorfodi'r Gorchymyn hwn.

Gorfodi

16. Rhaid i ddarpariaethau'r Gorchymyn hwn, ac eithrio lle darperir yn bendant fel arall, gael eu cyflawni a'u gorfodi gan yr awdurdod lleol.

Dirymiadau a diwygiadau

17. Dirymir Gorchymyn Clefydau Dofednod 1994(3) a Gorchymyn Clefydau Dofednod (Diwygio) 1997(4) i'r graddau y maent yn gymwys i Gymru.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru

4 Ebrill 2003

Adran yr Amgylchedd,
Bwyd a Materion Gwledig
9 Ebrill 2003

Mike German
Dirprwy Brif Weinidog, Y Gweinidog dros
Ddatblygu Gweldig a Chymru Dramor

E.A. Morley
Is-ysgrifennydd Seneddol,

---

(3) O.S. 1994/3141.

(4) O.S. 1997/150.

ATODLEN 1

Erthyglau 4, 5 ac 7

Y GOFYNIION YNGLŶ N Â SAFLE LLE MAE
CLEFYD WEDI'I AMAU NEU WEDI'I GADARNHAU

Rhan 1

Safle lle mae clefyd wedi'i amau.

Cofnod o ddofednod

1. Rhaid i feddiannydd y safle wneud a chadw cofnod cyfoes o'r dofednod ar y safle sy'n dangos ar gyfer pob categori y nifer o ddofednod sydd wedi marw, y nifer sy'n amlygu arwyddion clinigol o glefyd a'r nifer o ddofednod nad ydynt yn amlygu unrhyw arwyddion. Os gofynnir iddo wneud hynny, rhaid dangos y cofnod i arolygydd milfeddygol.

Ynysu dofednod

2. Rhaid i feddiannydd y safle sicrhau bod unrhyw ddofednod neu adar sy'n cael eu cadw mewn caethiwed ar y safle yn cael eu cadw yn y man lle maent yn byw neu mewn rhyw fan arall lle gellir eu hynysu. Rhaid ynysu colomennod yn eu colomendy nes bod y cyfyngiadau wedi'u dileu.

Gwahardd symud dofednod i safle neu oddi arno

3. Ni chaiff neb symud unrhyw ddofednod i safle nac oddi arno.

Gwahardd symudiadau personau, anifeiliaid a cherbydau i'r safle neu oddi arno

4. Ni chaiff neb symud i'r safle nac oddi arno ac ni chaiff neb symud unrhyw anifail na cherbyd i'r safle nac oddi arno.

Gwahardd gwaredu neu daenu pethau sy'n dueddol o drosglwyddo clefydau

5. Ni chaiff neb waredu o'r safle na thaenu ar y safle unrhyw laesodr dofednod a ddefnyddiwyd neu faw dofednod neu unrhyw beth sy'n dueddol o drosglwyddo clefydau.

Gwahardd symud wyau

6. Ni chaiff neb symud unrhyw wyau oddi ar safle ac eithrio yn unol â darpariaethau erthygl 4.2(e) o Gyfarwyddeb y Cyngor 92/40/EEC ac Atodiad I iddi neu ddarpariaethau erthygl 4.2(e) o Gyfarwyddeb y Cyngor 92/66/EEC ac Atodiad I iddi yn ôl fel y digwydd.

Diheintio mewn mynedfeydd ac allanfeydd

7. Rhaid i feddiannydd y safle ddarparu a chynnal dull diheintio priodol ym mynedfeydd ac allanfeydd yr adeiladau sy'n lletya'r dofednod a mynedfeydd ac allanfeydd y safle.

Rhan 2

Safle lle mae clefyd dynodedig wedi'i gadarnhau

Cigydda a dinistrio

8. Rhaid i feddiannydd y safle roi pob cymorth rhesymol i arolygydd milfeddygol er mwyn sicrhau bod dofednod ac unrhyw adar arall a fynnir gan yr arolygydd milfeddygol ar y safle yn cael eu lladd yno yn ddi-oed a bod eu carcasau a'u hwyau yn cael eu dinistrio mewn modd sy'n cadw'r risg o ledaenu clefyd i'r lleiaf posibl, yn unol â chyfarwyddiadau a roddir gan arolygydd milfeddygol.

Dinistrio neu drin

9. Rhaid i feddiannydd y safle sicrhau bod pob deunydd arall a all fod wedi'i halogi yn cael ei ddinistrio neu ei drin mewn modd sy'n dinistrio'r clefyd, yn unol â'r cyfarwyddiadau a roddir gan arolygydd milfeddygol.

Olrhain

10. Rhaid i feddiannydd y safle roi pob cymorth rhesymol i arolygydd milfeddygol er mwyn sicrhau bod —

- (a) cig yr holl ddofednod a gafodd eu cigydda yn ystod y cyfnod deor tybiedig,
- (b) wyau a ddodwyd yn ystod y cyfnod deor tybiedig,
- (c) y cig a'r wyau sy'n debyg o gael eu halogi fel arall â firws y clefyd,

yn cael eu holrhain a'u dinistrio, ac eithrio nad oes angen dinistrio wyau bwrdd os ydynt wedi'u diheintio o'r blaen.

Diheintio ac ailstocio

11. Rhaid i'r adeiladau sy'n cael eu defnyddio i letya dofednod, y manau o'u cwmpas, y cerbydau sy'n cael eu defnyddio i'w cludo a phob offer sy'n debygol o gael eu halogi, fod yn destun gwaith glanhau a diheintio rhagarweiniol a therfynol, o dan oruchwyliaeth arolygydd, yn unol ag Atodiad II i Gyfarwyddeb y Cyngor 92/40/EEC neu Atodiad II y Gyfarwyddeb y Cyngor 92/66/EEC yn ôl fel y digwydd ac er boddhad arolygydd milfeddygol. Rhaid i feddiannydd y safle beidio ag ailstocio'r safle tan o leiaf 21 diwrnod ar ôl cwblhau'r glanhau a'r diheintio.

ATODLEN 2

Erthygl 9

ARDALOEDD HEINTIEDIG: PARTHAU DIOGELU A GORUCHWYLIO

Parthau diogelu

1. Bydd y canlynol yn gymwys yn y parth diogelu a bydd yn parhau i fod yn gymwys am gyfnod o 21 diwrnod o leiaf ar ôl y gwaith rhagarweiniol o lanhau a diheintio'r safle heintiedig sy'n ofynnol o dan baragraff 11 o Atodlen I i'r Gorchymyn hwn ac ar ôl hynny nes bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol yn datgan bod y parth diogelu wedi dod yn rhan o'r parth goruchwyllo.

2. Rhaid i feddiannydd y safle sy'n cynnwys dofednod sicrhau —

- (a) bod unrhyw arolygydd y mae arno angen gwybodaeth am bresenoldeb dofednod ar safle o'r fath yn cael yr wybodaeth honno cyn gynted ag y bo'n ymarferol;
  - (b) bod unrhyw arolygydd milfeddygol sy'n ymweld â'r daliad i archwilio'r dofednod ac i gymryd samplau yn cael yr holl gymorth a'r wybodaeth sy'n angenrheidiol;
  - (c) bod y dofednod yn cael eu cadw yn eu man byw neu mewn unrhyw fan arall lle gellir eu hynysu;
  - (ch) bod dull diheintio priodol wrth fynedfeydd ac allanfeydd y safle;
  - (e) nad yw'r dofednod a'r wyau sy'n deor yn cael eu symud o'r daliad ac eithrio o dan drwydded a ddyroddwyd gan arolygydd milfeddygol —
    - (i) at ddibenion eu cludo i'w cigyddu ar unwaith i ladd-dy dynodedig, neu
    - (ii) yn achos cywion dydd oed neu gywennod sy'n barod i ddodwy, i ddaliad yn y parth goruchwyllo lle nad oes unrhyw ddofednod eraill, neu
    - (iii) yn achos wyau sy'n deor i ddeorfa ddynodedig, ar yr amod bod yr wyau a'u deunydd pacio yn cael eu diheintio cyn eu hanfon;
  - (f) nad yw llaesodr a ddefnyddiwyd a baw dofednod yn cael eu symud na'u taenu.
3. Ni chaiff neb symud unrhyw ddofednod, wyau na charcasau o fewn y parth, ac eithrio bod caniatâd i gludo dofednod heb stopio drwy'r parth ar brif ffordd neu reilffordd.
4. Ni chaiff neb gynnal unrhyw ffair, marchnad, sioe nac unrhyw grynhoad dofednod neu adar eraill.

Y parth goruchwyllo

5. Bydd yn canlynol yn gymwys o fewn y parth goruchwyllo a bydd yn parhau i fod yn gymwys am gyfnod o 30 diwrnod o leiaf ar ôl y gwaith rhagarweiniol o lanhau a diheintio'r safle heintiedig sy'n ofynnol o dan baragraff 11 o Atodlen 1 i'r Gorchymyn hwn ac ar ôl hynny nes bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol yn datgan bod y cyfyngiadau wedi'u codi.

6. Rhaid i feddiannydd y safle sicrhau —
- (a) bod unrhyw arolygydd y mae arno angen gwybodaeth am bresenoldeb dofednod ar y safle hwnnw yn cael yr wybodaeth honno cyn gynted ag y bo'n ymarferol;
  - (b) na chaiff dofednod eu symud o'r daliad allan o'r parth ac eithrio o dan drwydded a ddyroddwyd gan arolygydd milfeddygol at ddibenion eu cludo'n uniongyrchol i ladd-dy dynodedig y tu allan i'r parth goruchwyllo;
  - (c) nad yw wyau sy'n deor yn cael eu symud o'r daliad allan o'r parth ac eithrio o dan drwydded a ddyroddwyd gan arolygydd milfeddygol at ddibenion eu cludo'n uniongyrchol i ddeorfa ddynodedig ac ar yr amod bod yr wyau a'u deunydd pacio yn cael eu diheintio cyn eu hanfon; ac
  - (ch) nad yw llaesodr a ddefnyddiwyd a baw dofednod yn cael eu symud o'r parth.
7. Ni chaiff neb symud unrhyw ddofednod na wyau sy'n deor i mewn i'r parth nac o fewn y parth hwnnw ac eithrio bod caniatâd i gludo dofednod heb stopio drwy'r parth ar brif ffordd neu reilffordd.
8. Ni chaiff neb gynnal unrhyw ffair, marchnad, sioe nac unrhyw grynhoad dofednod neu adar eraill.

Glanhau a diheintio cerbydau sy'n cael eu defnyddio i gludo dofednod

9.—(1) Rhaid i berchennog unrhyw gerbyd sy'n cael ei ddefnyddio i gludo dofednod, carcasau dofednod, offal dofednod, plu neu wyau dofednod sy'n tarddu o ardal heintiedig, cyn iddo gael ei

ddefnyddio felly, ei lanhau a'i ddiheintio yn effeithiol cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl pob tro y mae'n cael ei ddefnyddio felly a beth bynnag cyn iddo gael ei ddefnyddio felly eto.

(2) Os bydd unrhyw berson yn methu â chydymffurfio â'r paragraff hwn, caiff swyddog i'r awdurdod lleol, heb ragfarn i unrhyw achos sy'n deillio o fethiant o'r fath, wneud y gwaith glanhau a diheintio neu beri iddo gael ei wneud a bydd y person sy'n methu â gwneud y gweithrediadau yn atebol am unrhyw gostau a dynnir.

EXPLANATORY NOTE

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae'r Gorchymyn hwn (o'i ddarllen gyda Deddf Iechyd Anifeiliaid 1981⁽⁵⁾) yn gweithredu ymhellach Gyfarwyddeb y Cyngor 92/40/EEC sy'n cyflwyno mesurau Cymunedol ar gyfer rheoli fflw adar⁽⁶⁾ a Chyfarwyddeb y Cyngor 92/66/EEC sy'n cyflwyno mesurau Cymunedol ar gyfer rheoli clefyd Newcastle⁽⁷⁾ ("y Cyfarwyddebau"). Gweithredwyd y Cyfarwyddebau o'r blaen gan Orchymyn Clefydau Dofednod 1994⁽⁸⁾ ("Gorchymyn 1994") a Gorchymyn Clefydau Dofednod (Diwygio) 1997⁽⁹⁾, y mae'r ddau ohonynt yn cael eu dirymu gan y Gorchymyn hwn.

Mae Cymhwysiad y Gorchymyn yn cael ei estyn i adar di-gêl yn unol â'r Cyfarwyddebau. Mae'r Gorchymyn hwn yn estyn hefyd y darpariaethau yn erthygl 5A o Orchymyn 1994 (sy'n ymwneud â phwerau goruchwyllo a chyfyngiadau ar symud) i glefydau adar ac i rywogaethau adar nad yw'r Cyfarwyddebau yn eu cwmpasu. Mae'r darpariaethau hyn wedi'u hail-lunio a'u cynnwys yn erthyglau 5 a 6 o'r Gorchymyn hwn.

Mae erthyglau 1 i 3 o'r Gorchymyn yn cynnwys darpariaethau rhagarweiniol a darpariaethau ynglŷn â dehongli. Mae erthygl 4 yn darparu ar gyfer hysbysu clefydau penodol ac ar gyfer cymryd mesurau rhagofalu lle mae clefyd wedi'i amau. Mae erthygl 5 yn nodi'r cyfyngiadau a all fod yn gymwys os oes unrhyw glefyd wedi'i amau neu os yw'n hysbys ei fod yn bodoli, neu os amheuir fod adar wedi bod yn agored i risg clefyd. Mae erthygl 6 yn darparu ar gyfer ymchwiliad milfeddygol i fodolaeth clefyd. Mae erthygl 7 yn nodi'r cyfyngiadau sy'n gymwys os yw clefyd wedi'i gadarnhau. Mae'r cyfyngiadau y cyfeirir atynt yn erthyglau 4, 5 a 7 wedi'u nodi yn Atodlen 1.

Mae erthygl 8 yn nodi dyletswyddau meddianwyr a phersonau y mae safleoedd o dan eu gofal ac y mae hysbysiad o dan y Gorchymyn wedi'i gyflwyno iddynt.

Mae erthygl 9 yn darparu ar gyfer datgan ardal heintiedig gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol os yw clefyd wedi'i gadarnhau. Mae'r cyfyngiadau sy'n gymwys mewn ardal heintiedig wedi'u nodi yn Atodlen 2.

Mae erthygl 10 yn caniatáu i Gynulliad Cenedlaethol Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol ei gwneud yn ofynnol bod dofednod yn cael eu brechu. Mae erthygl 11 yn nodi'r cyfyngiadau sy'n gymwys i golomennod rasio. Mae erthygl 12 yn cynnwys darpariaethau ar lanhau a diheintio. Mae erthygl 13 yn ymwneud â chadw cofnodion ac erthygl 14 â thrwyddedau. Mae erthygl 15 yn nodi pwerau cyffredinol arolygwyr milfeddygol o dan y Gorchymyn. Mae erthygl 16 yn darparu bod y Gorchymyn yn cael ei orfodi'n gyffredinol gan awdurdodau lleol. Mae erthygl 17 yn dirymu

---

(5) 1981 p.22.

(6) O J L167, 22.6.1992, t.1.

(7) O J L260, 05.9.1992, t.1.

(8) O.S. 1994/3141

(9) O.S. 1997/150.

Statws This is the original version (as it was originally made).

Gorchymyn Dofednod 1994**(10)** a Gorchymyn Clefydau Dofednod (Diwygio) 1997**(11)** i'r graddau y maent yn gymwys i Gymru.

Mae methu â chydymffurfio â'r Gorchymyn hwn yn dramgwydd o dan adran 73 o Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981.

Ni pharatowyd Arfarniad Rheoliadaol o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r Gorchymyn hwn.

---

(10) O.S. 1994/3141.

(11) O.S. 1997/150.